

שמות חכ"א שיחה ב'

כדי לבטל את התערומת של אברהם צריך שלא רק שבנ"י יטלו את הרכוש גדול, אלא שהמצריים יתנו להם את הרכוש, בהמשך לבקשת בני"י, שדוקא עי"ז מודגש שזהו שכר המגיע להם. וההוראה: כשנרגש באדם הכוונה דהעבודה דבירור הניצוצות, אזי זוכה בדרך ממילא להשכר.

על הפסוק (ג, כא) "ונתתי את חן העם הזה בעיני מצרים גו" איתא במדרש: "מה שאמרתי לאברהם ואחרי כן יצאו ברכוש גדול אני עתיד לעשות אתכם לחן בעיני מצרים כדי שישאילום וילכו מלאים, בכדי שלא יהא פתחון פה לאברהם אבינו לומר ועבדום ועינו אותם קיים בהם ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם".

ועל דרך זה איתא בגמרא (ברכות ט): "אמרי דבי רבי ינאי אין נא אלא לשון בקשה כו' בבקשה מכם שאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב שלא יאמר אותו צדיק כו".

וצריך להבין דלכאורה הקב"ה צריך לקיים "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול" מפני הבטחתו, ולא מפני התערומת דאברהם?

והביאור בזה: ישנם ב' אופנים לבאר את ענין הרכוש גדול: (א) זהו עונש בשביל המצריים - ואז אינו נוגע איך בני"י מקבלים את הרכוש, ויכולים גם ליטול את הרכוש במכת חושך. (ב) - וזהו חידוש המדרש - שהרכוש הוא כעין שכר עבור עבודת בני"י במצרים (כהסיפור דגביהא בו פסיסא ואלכסנדרוס מוקדון), ולכן אם בני ישראל יקבלו את הרכוש ללא שהמצריים יתנו להם את הרכוש אזי הקב"ה יקיים את הבטחתו, אך מ"מ עדיין יהי' תערומת לאברהם - אב בני ישראל - כי אברהם רוצה שהרכוש יהיה קשור עם בני ישראל עצמם.

ועל זה מוסיפה הגמרא שגם אם המצריים יתנו את הרכוש לישראל מכל מקום לאו דוקא יודגש שזהו שכרם של בני ישראל, דיכול להיות קא סלקא דעתך שהמצריים עצמם נותנים מתנה. ולכן מדגישה הגמרא שבנ"י מבקשים את השכר, שאז מודגש שמבקשים את השכר המגיע להם.

והביאור בעבודה רוחנית: הרכוש גדול דהנשמה עבור העבודה בעוה"ז (שהוא דוגמת הירידה למצרים), הוא הניצוצי קדושה שנתבררו ממצרים. והנה, אם נאמר שהעיקר הוא שהרכוש גדול נלקח ממצרים, אזי יוצא שהמטרה הוא הניצוצות ורק שמפני שבני ישראל מבררים את הניצוצות לכן מתעלים על ידי זה. אך מצד אברהם אבינו הנה העיקר והתכלית הוא שבני ישראל יתעלו, ולכן ירדו לעולם הזה לברר ניצוצות כדי שיתעלו (ועד"ז בעבודת כל יחיד).

והנה זה תלוי באופן עבודת האדם, דאם מקיים את השליחות דעבודת הבירורים רק מצד קבלת עול אזי השכר דדירה בתחתונים הוא דבר נוסף על העבודה, אך אם נרגש בו הכוונה דהעבודה אזי השכר אינו ענין נוסף על העבודה אלא הוא זוכה בדרך ממילא להשכר. ועל זה מוסיפה הגמרא שאם בשעת העבודה גופא נרגש בו התכלית אזי יכול לבקש את השכר מיד אחרי גמר העבודה.

וההוראה: שבעבודתנו צריך להיות נרגש שבעבודתנו תלוי תכלית השלימות של ימות המשיח, והרגש זה גופא מוסיף חיות בהעבודה.